אינו נוטל ומחזיר. *רבי יהודה אומר נעורת של פשתן דקה הרי היא כזבל. *מניחין מיחם על גבי מיחם, וקדרה על גבי קדרה, *אבל לא קדרה על גבי מיחם, ומיחם על גבי קדרה וטח את פיה בבצק ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהיו משומרים, וכשם שאין טומנין את החמין כך אין טומנין את הצונן, רבי התיר להטמין את הצונן. *ואין מרוקין לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש:

רש"י מוסיף הבל (הוגה) · מרסקין

הדרן עלך במה טומנין

*במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה יוצא הגמל *באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא, וסוס בשיר, וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר *ומזין עליהן(א) *וטובלין במקומן: **גמ'** מאי נאקה בחטם? אמר רבה בר בר חנה *נאקתא חורתי בזממא דפרזלא: ולובדקים בפרומביא: אמר רב הונא חמרא לובא *בפגי דפרזלא, לוי שדר זוזי לבי חוזאי למיזבן ליה חמרא לובא, צרו שדרו ליה שערי למימר דניגרי דחמרא שערי. אמר רב יהודה אמר שמואל: מחליפין לפני רבי של זו בזו מהו-נאקה באפסר לא תיבעי לך כיון דלא מינטרא ביה משאוי הוא, כי תיבעי לך גמל בחטם מאי: כיון דסגי ליה באפסר, משאוי הוא, או דילמא נטירותא יתירתא לא אמרי' משאוי הוא? אמר לפניו ר' ישמעאל ברבי יוסי: כך אמר אבא ארבע בהמות יוצאות באפסר הסוס והפרד והגמל והחמור", למעוטי מאי לאו למעוטי גמל בחטם, לא, למעוטי נאקה באפסר, במתניתא תנא לובדקים *וגמל יוצאין באפסר, כתנאי: אין חיה יוצאה בסוגר, חנניה אומר יוצאה בסוגר ובכל דבר המשתמר במאי עסקינן אילימא בחיה גדולה מי סגי לה סוגר, ואלא בחיה קטנה מי לא סגי לה סוגר אלא לאו חתול איכא בינייהו: תנא קמא סבר כיון דסגי לה במיתנא-בעלמא משאוי הוא וחנניה סבר כל נטירותא יתירתא לא אמרינן משאוי הוא' אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה. לוי בריה דרב הונא בר חייא' ורבה בר רב הונא הוו קאזלי באורחא קדמיה חמרא דלוי לחמרא דרבה בר רב הונא, חלש דעתיה דרבה בר רב הונא, אמר-אימא ליה מילתא כי היכי דאיתותב

נב.

הרי זה כזבל . דמוסיף הבלא ואין טומנין בה אפילו מבעוד יום : **מיחם** . של נחשת : **קדרה** . משל חרס, יש ספרים שכתוב בהן אבל לא מיחם על גבי קדירה ומפרשים טעמא מפני שהקדירה מרבה חמימות ומוספת הבלא למיחם, אבל בתוספתא גרסינן ומיחם על גבי קדירה : **וטח את פיה (ב) בבצק** . הכילוש מבעו"י כל הנך מניחין נמי בשבת: **ולא שיחמו**. שיהא העליון צונן ונתנו כדי שיחום מחומו של תחתון: **אלא שיהו משומרין** · שהיו שניהן חמין ונתנו על גביו של זה כדי שיהא חומו משתמר בהן : **ואין מרוקין**. כמו מרסקין משברין לחתיכות דקות ברד גלצ"א בלע"ז : **כדי שיזובו מימיו**. משום דקא מוליד בשבת ודמי למלאכה שבורא המים הללו : **אבל נותן לתוך הכוס** . של יין בימות החמה כדי לצנן ואע"פ שנימוח מאליו ואינו חושש :

הדרן עלך במה טומנין

במה בהמה יוצאה כו' . לפי שאדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ומידי דמינטרא ביה בהמה הוי תכשיט ואורחא ולא הוי משוי ומידי דלא מינטרא ביה הוי משוי : **אפסר** . קבישטר"א : **נאקה** . דרומי"ל : **בחטם** . מפרש בגמרא : **ולובדקים בפרומביא** . מפרש בגמ' : **בשיר** . כמו אלעדה סביב צוארו וטבעת קבוע בה ומכניסין בו רצועה או חבל ומושכין הבהמה : **וכל בעלי השיר** . כגון כלבים [של] ציידים וחיות קטנות שנותנין שיר לצוארם לנוי : **יוצאין ונמשכין** . מפרש בגמ' : **ומזין עליהם במקומן** · כמו שהם בצואר הבהמה אם נטמאו : **וטובלין במקומן**. מכניסין בהמה למים להטביל את השיר : **גמ' מאי נאקה** . ומאי חטם : **חורתי** · שהיא קשה להשתמר מפני שבורחת : **בזממא דפרזלא**. מוזי"ל בלע"ז נוקב את חוטמו ומכניסו בתוכו והוא כמין טבעת: **חמרא לובא** . חמור הבא ממדינת לוב כמו הכושים והלובים דאמרא בדברי הימים (ב טז) : **בפגי דפרזלא** . פריי' כעין שלנו פגי כמו זה קנה חמור ובית פגי (ב"מ ד' סו·) קיבליי"ל בית רתמה ולחייה : **צרו שדרו ליה שערי**. צרו מעותיו ושלחו לו שעורים בצרור מעותיו ולא רצו לקנות לו חמור מפני שהוא רחוק מבבל מהלך חצי שנה כדאמר בהגוזל (ב"ק ד' קיב:) והשיאוהו עצה לקנות חמור במקומו ויאכילנו שעורים תמיד ונמצא חמורו טוב ומשובח : **ניגרי דחמרא שערי** . פסיעותיו של חמור לפי שעורים שהוא אוכל : **מחליפין** . שאלתם נאקה באפסר וגמל בחטם מהו-משוי הוא ואסור : **לאו למעוטי גמל בחטם** . והכי קאמר ארבע בהמות הללו משתמרים באפסר ואסורות לצאת בחטם : **לא למעוטי נאקה באפסר** . דהואיל ולא מינטרא ביה משאוי הוא אבל נטירותא יתירתא כגון חטם לגמל לאו משאוי הוא : **יוצאין באפסר** . דלובדקי נמי מינטרא ביה : ה"ג כתנאי אין חיה יוצאה בסוגר : **כתנאי** . נטירותא יתירתא אי משוי הוא או לא : **בסוגר** . קולא"ר של חבל כדמתרגמינן ויתנהו בסוגר בקולרין (יחזקאל יט) : **בחיה גדולה** . כגון דוב : **קטנה** . כגון נמייה וחולדה: **חתול** . לא בעי נטירותא אפילו כחיה קטנה שאינו אוהב לברוח כל כך : **במיתנא** . חבל קטן : **הלכה כחנניה** . ונטירותא יתירתא לאו משאוי הוא : **חלשא דעתיה דרבה בר רב הונא** . שהיה גדול וכסבור שעשה מדעת דאיתותב

אינו נוטל ומחזיר . נראה לרשב"א דהיינו כרשב"ג דאמר בפרק נוטל כל היכא דאיכא איסורא והיתרא בהיתרא טרחינן באיסורא לא טרחינן אבל לרבנן דפליגי עליה שרו במכוסות לגמרי ליטול בידים דבר שאינו ניטל דבפרק נוטל (לקמן קמב:) מתני' דהיתה בין החביות מגביהה ומטה על צדה מוקי לה כרשב"ג משמע דרבנן דרשב"ג שרו לטלטל את האבן עצמו: **אין** מרסקין לא את השלג ולא את הברד . מכאן יש ליזהר שלא ירחוץ ידיו בשלג וברד בשבת *ופעמים שמתקרשים ויש ברד מעורב בהם אין לרחוץ בהן דאי אפשר שלא ירסק הברד וכל הזהיר בו תבא עליו ברכה :

הדרן עלך במה טומנין

במה בהמה יוצאה . דאדם מוזהר על שביתת בהמתו דכתיב למען ינוח וגו' ומיהו לאו דלא תעשה מלאכה אתה ובהמתך ליכא אלא במאמר אחר בהמתו כדמוכח בריש מי שהחשיך (לקמן קנג·) ובריש נדרים (דף ג:) דייק בהך דהכא ובכל הני דלעיל דאיכא דוכתא דתנא ברישא הא דסליק מיניה ואיכא דוכתא דתני ברישא הא דפתח ביה : **חמרא** לובא . אומר ר"ת דלובא היינו מצרים דכתיב (נחום ג) פוט ולובים היו בעזרתך ואמרינן בירושלמי גרים הבאים מלוב מהו להמתין להם שלשה דורות ומייתי עלה דהדא עלם מצראה דלווחין ליה לוב* : **או** דילמא כל נטירותא יתירתא לאו משוי היא . וא"ת תפשוט ממתניתין דתנן ולובדקים בפרומביא אע"ג דסגי לה באפסר כדאמר בסמוך תנא לובדקים וגמל יוצאים באפסר ופרומביא עדיפא מאפסר דאמר לקמן חמור שעסקיו רעים כגון זה מהו לצאת בפרומביא בשבת אלמא משמע דעדיף מאפסר וי"ל דלא הוי נטירותא יתירתא ואורחיה נמי בהכי ולא חשיב משוי : **קדמיה** חמרא דלוי . משמע שמכבדין בדרכים ובפ' אמר להם הממונה (יומא לז·) נמי אמרינן שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול מימינו וקטן משמאלו וכן מצינו במלאכי השרת שבאו אצל אברהם וכו' והקשה ר"ת דבפ' שלשה שאכלו (ברכות מז·) מסיק דאין מכבדין אלא בפתח הראוי למזוזה ותירץ רבינו תם דהתם כשאין הולכים בחבורה אחת אלא כל אחד הולך לצורך עצמו אבל כשהולכים בחבורה אחת מכבדים בכל מקום :

לו א מיי' פ"ד מהלכות שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רנח וסימן שיח סעיף ו :

לז ב מיי' פכ"א מהלכות שבת הלכה יג סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכ סעיף טו וסי' שיח סעיף טז :

א ג מיי' פ"כ מהלכות שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שה סעיף א :

[בתוספתא פ"ד איתא מרסקין בסמ"ך וכ"א בפירש"י דהכא על נכון וכן בערוך ורי"ף ורא"ש וכב"י סי' ש"ח מרסיקין]

ב ד מיי' שם טור שו"ע שם סעיף כ :

ג ה מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ג :

ד ו מיי' שם טור שו"ע שם סעיף א :

[עי' תוס' שם ד"ה וטובלין]

[ועי' תוס' בכורות ה: ד"ה הטעים וכו']

נוסח
אין צ"ל ומים שמתקרשים
מרסקין את רש"א
השלג

נוסח
נטירותא
יתירא אי הוי
משוי

הערה:
I. 1. חטם
שומר יותר
2. מאפסר
II. 1. נאקה
קשה לשמור
2. מגמל

רבינו חננאל

את הצונן וכל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי נכרים · אדם חשוב לא איבעי ליה למיעבד הכי : ת"ר אע"פ שאמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף[הבל] אבל אם בא להוסיף מוסיף כיצד ר"ש ב"ג אומר נוטל הסדינין ומניח [את] הגלופקרין כו' פשוטה היא ר' יהודה אומר נעורת של פשתן דקה הרי הוא כזבל ומניחין מיחם ע"ג מיחם וקדירה על גבי קדירה וקדירה ע"ג מיחם ומיחם על גבי קדירה וטח פיהן בבצק ולא כדי שיחמו אלא כדי שישתמרו כו' רבי התיר להטמין את הצונן כו' :

הדרן עלך במה טומנין

פ"ה במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה · יוצאה הגמל באפסר כו' ונאקה בחטם נקתא חורתי בזממא דפרזלא · לובדקים בפרומפיא · חמרא לובא בפני דפרזלא לבדקם לובא חמור לוב · ממקום ששמו לוב , כדכתיב (דניאל י"א) לובים וכושים במצעדיו · כדגרסי' בירושלמי גרים הבאים מלוב מהו להמתין להו ג' דורות וקיי"ל כר' יוסי דאמר ארבע בהמות יוצאות באפסר בשבת הסוס והפרד והחמור והגמל : ירושלמי אמר חזקיה וסמניך וכן תהיה מגפת הסוס וגו' למעוטי גמל בחטם שלא יצא · רב אמר הלכה כר' יוסי . ולית הלכתא כחנניה דתני כל נטירותא יתירתא לאו (משום) [משוי] הוא ושפיר דמי ואע"ג דאמר שמואל הילכתא כחנניה פליג רב עליה :

[לעיל מט.]

הך אבל לא סוח טעות וצ"ל וקדירה ע"ג וכו' ולפ"ז דרש"י גרס אבל לא היינו במיחם ע"ג קדירה אבל בקדירה ע"ג מיחם ליכא מאן דפליג עי' בב"י בטא"ח סימן רנח

[נדרים ב: נזיר ב.]

[עי' תוס' נב. ד"ה מזין]

גמלא נקיבה גדולה ערוך

פי' רסן שבלחי

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה ומזין עליהן במקומן וטובלין : . (ב) רש"י ד"ה וטח את פיה בבצק :